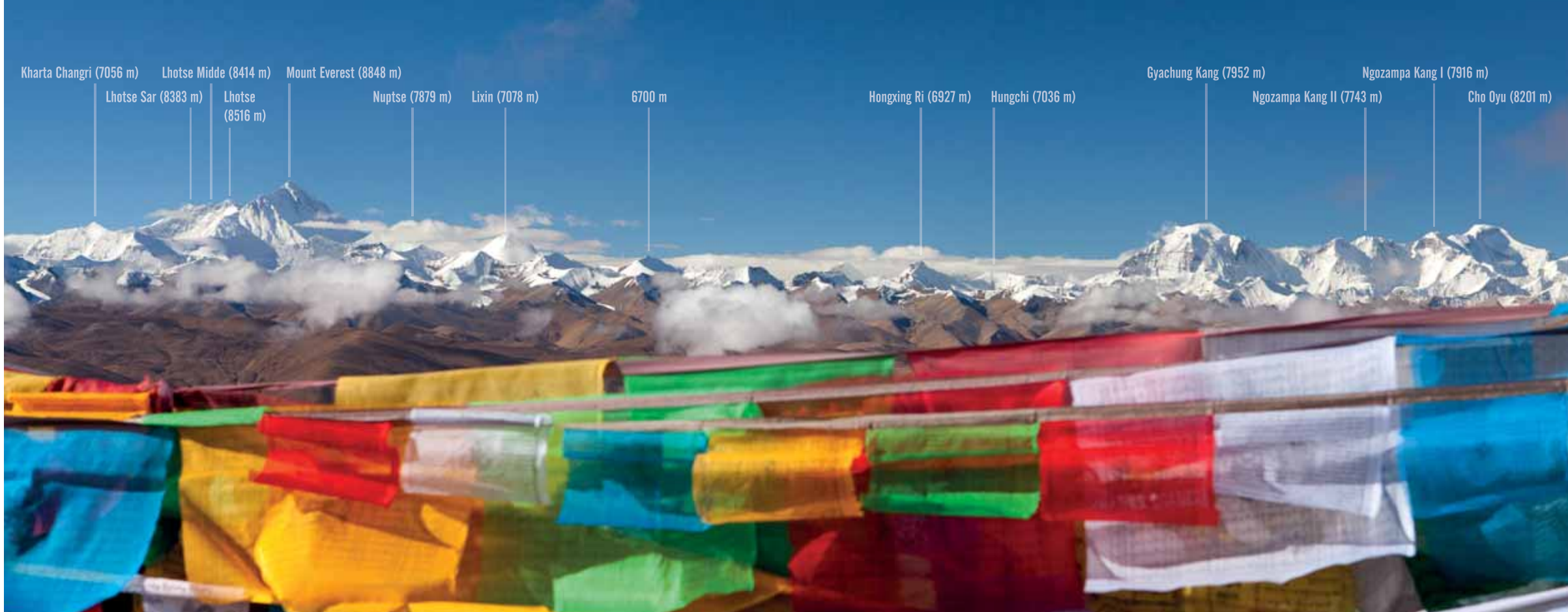

AZ EMBER ÉS A HIMALÁJA

ÉGSZAKADÁS, FÖLDINDULÁS
A VILÁG TETEJÉN

⊕ SZÖVEG: MÓGA JÁNOS

A monszunesőzések minden nyáron egész Dél-Ázsián végigsöpörnek, életet fakasztva a kiszáradt, repedezett földön, ám nemritkán súlyos károkat, mérhetetlen szenvedést, halált is okozva az ott élő millióknak. Több százmillió ember élete függ a víztől és az öntözés teljesítőképességétől, így Indiában a monszunt áldásnak tekintik. Sajnos azonban az utóbbi időben egyre gyakrabban túlcserélődő bőségben érkezik az égi támogatás, pusztító árvizeket előidézve a Hinduszáni-alföldön, és földcsuszamlásokkal sújtja a Himalája vonulatai között élőket

FOTÓ: KUNDERMANN BALÁZS

Zarándokutak a Himalájában

Kezdetben béke honolt a világ tetején, az emberi civilizáció zaja nem hallatszott fel az égig érő hegyekig. A Himalája áthatolhatatlannak tűnő falként szegélyezi az indiai szubkontinentet, amelyen csak nehezen tudott áttörni és gyökeret verni az ember. A Kr. e. II. évezred táján Indiába bevándorló áryák a Himalája égbe nyúló, elérhetetlen magasságban ragyogó, jeges csúcsaira félelemmel és áhítattal tekintettek. Szakrális világképükben a hegységrendszer a világ közepe, tartópillére. A görög mitológiához hasonlóan az isteneiket ők is a legmagasabb csúcsokra helyezték. Hitük szerint az égi hon, a szvarga ott van valahol a látóhatár északi peremén, ahol a fehérlő csúcsok emelkednek. Indra csodálatos égi csarnokában vidáman peregnek a napok, az évek. Az ott lakozó istenek: Visnu, Brahma és Siva, feleségeik: Laksmi, Szaraszvatí és Párvatí – utóbbi Himaván, a Himaláját megszemélyesítő isten leánya – és a többi alacsonyabb rangú Déva a szóma mámorító italát ízelve, mennyei zenészek muzsikájában és a csodaszép apszaraszok táncaiban gyönyörködve élvezik halhatatlan létük el nem múló perceit.

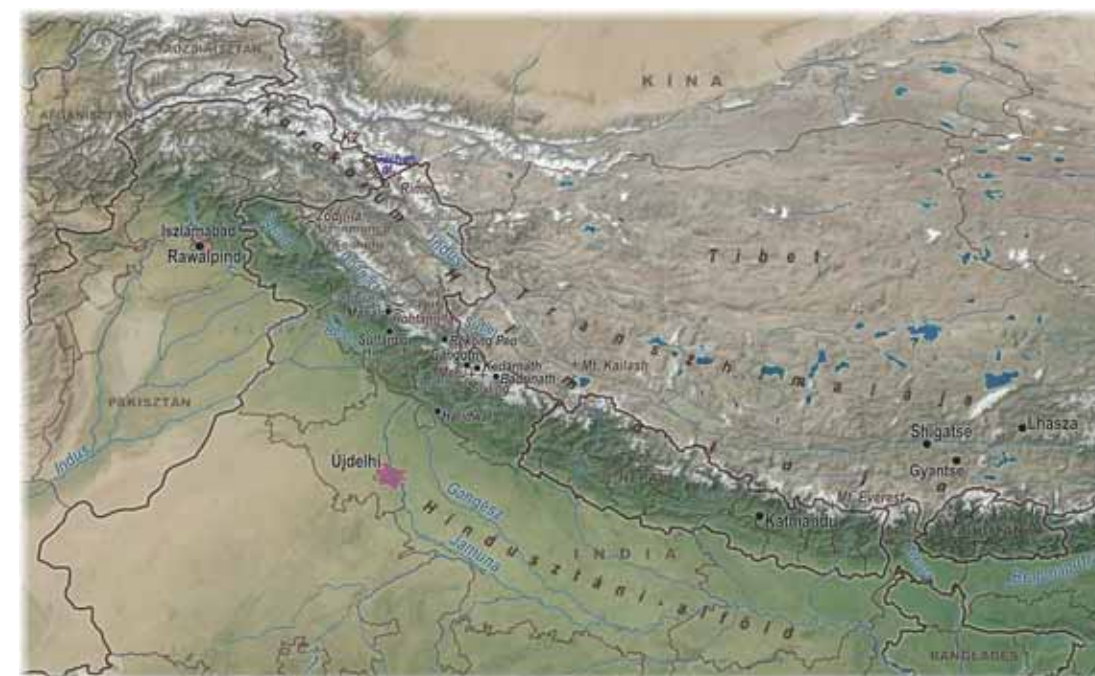
Ugyan ki ne vágyakozna a halandók közül e mennyei honba? Minden korban sokan voltak,

akiknek egyetlen vágya az volt, hogy az istenek közelébe kerülhessenek. A mennyei honba vágyakozó hindu és buddhista zarándokok járták be először a Himalája szakadékos völgyeit, az ötezer méteres hágókra is felkapaszkodó, keskeny ösvényeit, hogy az istenek trónusaként tisztelt, egekbe nyúló Meru-hegy közelébe jussanak. A zarándokutak megpróbáltatásai, a testi szenvedések előkészítették a lelket a spirituális élmények befogadására, a „halál árnyékának völgyében” járva, állandó életveszélynek kitéve a halálos kockázatokat az üdvösség kapuját jelentették a számukra.

Am gyakran néztek farkasszemet a halállal a busás haszon reményével útnak induló kereskedőkaravánok is. A sóval, gyapjúval, teával megrakott jak- és pónicsapatok Kasmírból, Nepálból és Sikkimből kiindulva minden évben oda-vissza megjárták a Himaláján át Tibetbe vezető utakat.

Az európai utazók közül elsőként jezsuita szerzetesek és hittérítők, majd utazók és felfedezők indultak a magaslatok közé, hogy feltárják a hatalmas hegyvidék belsejét, eljussanak az akkor még ismeretlen, titokzatos Tibetbe.

MASSZÍV VÁRFAL – A Himalája áthatolhatatlannak tűnő falként szegélyezi az indiai szubkontinentet. Éghajlati, vízrajzi, etnikai, vallási és életföldrajzi szempontból is éles választóvonal. A „világ teteje” az 5205 m-es, autóval is járható Pang-hágóból, a Tibeti-fennsík felől

ÚTBAN AZ ANNAPURNA-SZENTÉLYBE – Az alaptáborban 4 kilométeres falak magasodnak fölénk (előző oldalpár)

Hadak útján

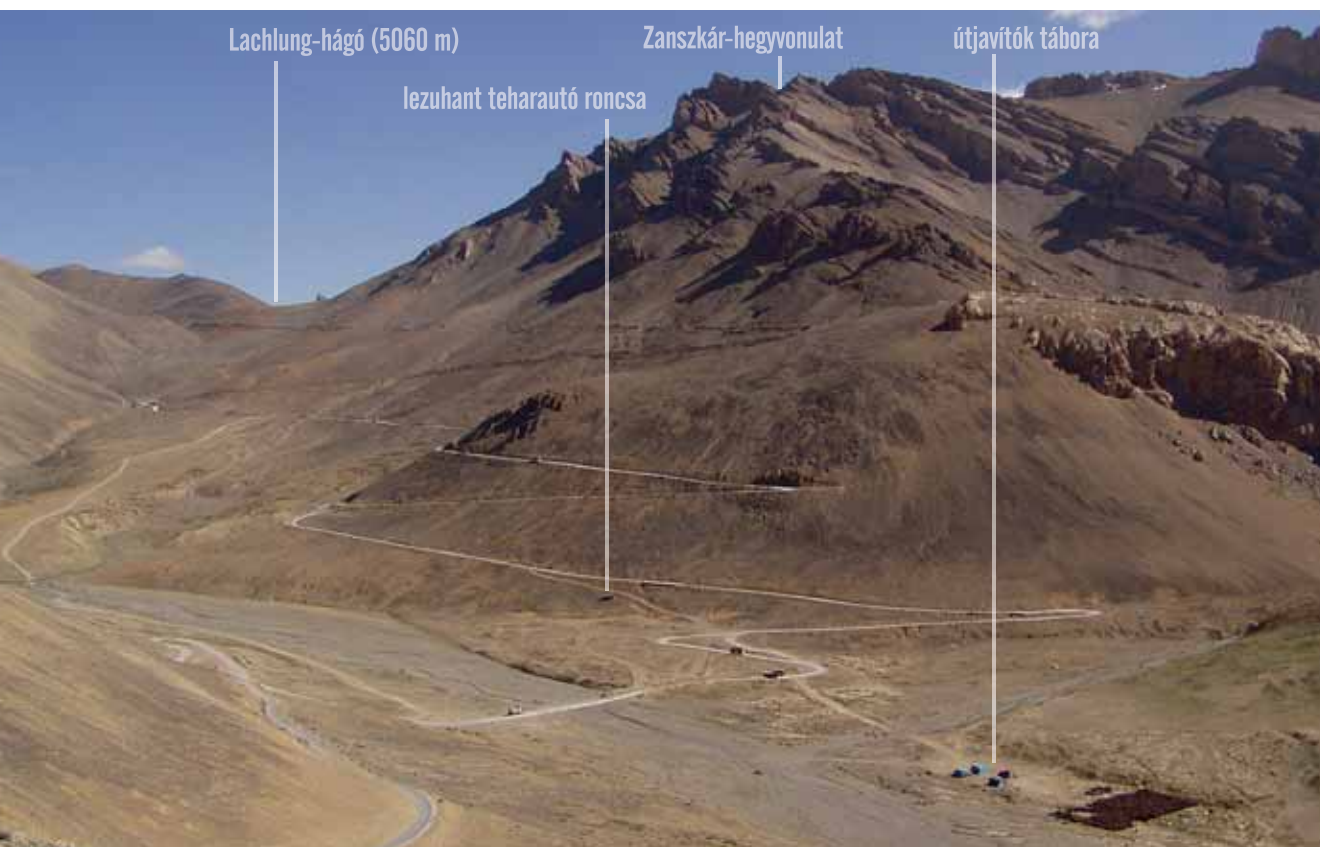
Uralkodók nagyravágyása, új területek meghódításának és birtoklásának vágya seregeket mozgatott meg, hogy akadályt nem ismerve átvágják magukat a hegyvilágban. A 17. században az egyházi és világi hatalom egy kézben egyesítése érdekében indított támadást az ötödik dalai láma (Nawang Lobszang Gjaco, 1617–1682) a lámaizmus Gelug-pa irányzatára térített mongol seregek közreműködésével a Ladákh Királyság ellen. A behódolni nem akaró király csak Kasmír muszlim uralkodójának segítségével tudta kiverni a tibeti–mongol sereget a „magas-hágók földjéről”. Am a csaknem ezer évig fennálló, független himaljai királyságot (Ladák) alapjaiban rendítette meg a támadás, de végső összeomlását csak Guláb Szingh, Dzsammu fejedelme és Randzsit Szingh maharadzsa („Pandszáb Oroszlánja”) szövetséges hadainak 1834-es támadása idézte elő. A „Vagy találunk ott utat, vagy építünk egyet” hannibáli elvet követve a hindu rádzsputokból és szikhekből álló lovas hadsereg a zseniális Zorawar Szingh hadvezér vezetésével átkelt a Himalája láncain, és meglepetésszerűen támadva könnyen elfoglalta az addig szinte bevehetetlennek látszó, „magashegyi erődítmény”-nek is

nevezett hegyi királyságot. Ladákhot bekebelezte Dzsammu és Kasmír állam, a ladákh nemesi gyűlést feloszlatták, a királyt pedig megfosztották minden hatalmától.

A 18. század közepén hasonló villámháborúkat vívott a Himalája középső részén Prithvi Narayan Shah, Gorkha uralkodója a később nagy hírnévre szert tett gorkha seregével. 1769-ben véres csatákban elfoglalta a Katmandu-völgyet, és megalapította az egységes Nepáli Királyságot. Harcedzett katonái ellenállás nélkül nyomultak előre az addig járhatatlannak tűnő hegyvidéken, és sorra foglalták el a független himaljai kis királyságokat. 1788-ban lerohanták Sikkimet, betörték Dél-Tibetbe. A gorkhák győztes csatái következtében 1791 és 1809

A SZÁRAZ OLDALON

Az 1960-as évek óta – stratégiai megfontolásból – az indiai hadsereg a Himalája legeldugottabb völgyeibe is utakat épít. A nedves Délről az Indus csapadékszegény völgyébe tartó Manali–Leh-útvonalat ma katonai-, kereskedelmi és turistajárművek egyaránt használják

FOTÓ: EXTERRA

FOTÓ: MÓGA IANUS

KATONAI KONVOJ – HIDEG ZUHANY ALATT

Monszun idején a Himalája esőzattal láncaiban a lejtőkről lezúduló víz sok helyen teljesen elmosza az utat

között érte el Nepál legnagyobb területi kiterjedését, államuk a mai Sikkim középső részét átszelő Teesta-folyótól nyugat felé egészen a Beas-folyóig terjedt. A 18–19. század fordulóján a hódításokkal kialakult Nagy-Nepál magában foglalt több, korábban önálló kis királyságot: nyugaton a Kangra fejedelemséget, a Gangesz forrásvidékén pedig Garhwalt és Kumaont, amelyeket azonban később az angol–nepáli háborúkat lezáró békeszerződésben kénytelenek voltak átengedni a Brit Kelet-indiai Társaságnak.

Hannibál hadászati teljesítményéhez mérhető az a 20. század elején indított brit tibeti katonai expedíció, amely 1903 decemberétől 1904 szeptemberéig tartott. Az állítólagos feladat az volt, hogy felvesyék a diplomáciai kapcsolatokat az addig elzárkózó Tibettel, és megoldják a Tibet és Sikkim között kialakult határvitát. A titkos szándék szerint azonban az erődemonstrációval meg kellett akadályozni Oroszország további keleti terjeszkedését Közép- és Belső-Ázsia irányába. A brit alakulatok négy-ötezer méteres hágókon átkelve könnyedén legyőzték a gyengén felszerelt tibeti sereget. Am a nehéz terepviszonyok leküzdése nagyobb feladatot jelentett, mint a katonai ellenállás. Gyangtsén keresztül törtek utat Tibet fővárosa felé. A dalai láma azonban elmenekült Lhászából: először Mongóliába, majd Kínába ment segítséget kérni, így a britek csak a hátramaradt, alacsony beosztású tibeti tisztviselőkkel tudtak leülni tárgyalni, hogy ki-

kényszerítsék a Nagy-Britannia és Tibet közötti kétoldalú egyezményt. Az expedíció csekély politikai eredményre vezetett, de a nagy magasságban, nehéz terepviszonyok között véghezvitt hadjárat hadtörténeti jelentőségű.

Hadászati teljesítmény tekintetében azonban még ezt is felülmúlja az 1984-ben kezdődött, extrém helyszínű „Siachen-gleccser-konfliktus”, mely az India és Pakisztán között 1947 óta tartó háborúk sorába tartozik. A határösszezapásokat a pakisztáni kormány engedélye váltotta ki, amelyet egy japán hegymászócsapatnak adtak ki a Karakorum egyik csúcsának meghódítására. A Rimo-csúcs a két ország közötti demarkációs vonal közelében, de indiai területen emelkedik, a Siachen-gleccsertől keletre. A határincidens miatt az indiai hadsereg elit alakulatai 1984-ben elfoglalták a Siachen-gleccsert és – a fontos hágókkal együtt – a jégártól nyugatra húzódó Saltoro-gerincet. A 70 kilométer hosszú Siachen-gleccseren van a Föld legmagasabb katonai őrhelye (Bana Post, 6749 m), ahol 1984 óta megszakítás nélkül állomásoznak az indiai deszantalakulatok. E hét- és nyolcezer méteres hegycsúcsok között kialakult állóháborúnak napjainkra már több ezer halottja van, s talán nem meglepő, hogy az áldozatok jelentős része nem a fegyveres összecsapásokban, hanem a nagy magasságban uralkodó szélsőséges körülmények hatására, lavinákban, jégvasadékokban, hegyomlásokban vesztette életét.

FOTÓ: EXTERRA

FOTÓ: PROKOPP ERZSÉBET

ESŐVÉDETT FORGALOMIRÁNYÍTÓ

2013 júniusában a Garhwal- és Kumaon-Himalájában pár nap alatt 380 milliméter eső hullott, ötszöröse az átlagosnak

SÁRDAGASZTÁS

A Rohtang-hágóra (3978 m) vezető utat a monszunesőzések idején a felázott lejtőkről lecsúszó sárfolyások és esővíz sártengerre változtatják, amelybe szinte belefutnak a gépkocsik

A Himalája úttörői

Sven Hedin, a Transzhimalája kutatója 1906 nyarán Kasmír felől, a Szind-folyó mentén haladva küzdött át magát karavánjával a Magas-Himalája Zodzi-la hágóján (3600 m), melyről ekképpen írt: „A Szodsi-la hágón át vezető úton az előrejutást erősen megnehezítették az irtózatos dörgéssel előttünk lerohanó lavinák. Gyakran meg kellett állnunk, hogy a köveket és sziklákat a keskeny, nedves útról eltávolítsuk. Felettünk magas sziklafalak állottak, alattunk a meredek mélység: elképzelhető, mennyi elővigyázatot kívánt ezen a veszedelmes úton a teherhordó állatok továbbszállítása.”

Giuseppe Tucci, neves olasz tibetológus 1933-as Nyugat-Tibetbe vezetett expedíciója beszámolójában (Kincses Tibet) több helyen kitér azokra az erőfeszítésekre, melyeket a Himalája hágóinak leküzdése során éltek át. A Sultanpurban (Kulu) felszerelt 24 teherhordó lóból és 17 emberből álló karavánjukkal a Beas-folyó völgyében nyomultak előre. A völgyfőben emelkedő Rohtang-hágó (3978 m) volt az első nagyobb akadály, amelyet le kellett győzniük a Lahul, Spiti és Nyugat-Tibet felé vezető útjuk során. Az Alacsony-Himalája Pir Panjal hegyvonulatának hágóján nyár derekán, június 25-én keltek át.

„Kilenckor a Rohtangon vagyunk; a hó nagyon magas. Könnyű, északi szél apró örvényeket kavar a frissen hullott hóban. Hideg van. De nem érezzük: a türkizkék égen ragyog a Nap, visszaverődik a kúpokon és a jeges csúcsokon, amelyek szikráznak és csillognak, hosszú sorban, ameddig a szem ellát. Ez a Himalája első üdvözlője...” – írta naplójában. A völgyekben sem lehetett könnyebben haladni. A Chandra-folyó völgyében a 6500 m magas Shigri tövében óriási kőgörgetegeken, kőtömbökön, hóhidakon át vezetett útjuk. „Órák hosszat tartó megéröltető munkával elgörgetjük a köveket, betömjük a lyukakat, kerülgetjük a havat... Hó és gleccser mindenütt; tömör hóhidak kötik össze a Chandra partjait, amely zavarosan-dühösen rohan. ...minduntalan a magasból leszakadt sziklatömbök robbognak el mellettünk roppant gyorsasággal, és zuhannak bele irtózatos zajjal a tajtékzó örvényekbe.” Tucci karavánja megrokkant lovakkal, de tibeti kincsekkel és kéziratokkal megrakva néhány hónap múlva ért vissza Tibetből a Sutlej völgyén keresztül.

Ma ugyanitt már menetrend szerint közlekedő buszjáratok kapcsolják össze Manalit Ladákhkhal, Lahullal és Spitivel, ill. a Sutlej-völgygel...

FOTÓ: EXTERRA

ESŐ, ERDŐK, ELEFÁNT

Rendőreléfánt lépdél a Nyugati-Himalája egyik legfontosabb déli kapuvárosa, Manali főutcáján. Innen indul a közút a száraz Nyugat-Tibet felé – az 5000 méter fölé emelkedő hágókon keresztül

FOTÓ: EXTERRA

Az első találkozás a hóval

A néhány évtizeddel ezelőtt Himalájában járt vándorok aligha ismernének rá egykori utazásuk színhegyeire. Az utóbbi időben a hegységrendszer völgyei és életkamrái egyre jobban benépesültek, a civilizáció mindinkább teret hódított a magas hegyvidéken. Különösen az Alacsony-Himalája Hinduszáni-alföld felé nyitott völgyekben indult meg a népesség növekedése, amelynek egyik oka a helybeliek nagy természetes szaporulata, a másik pedig a hinduszáni népesség benyomulása a hegyvidékre. A Beas, a Sutlej, a Jamuna és a Gangesz völgye az Alacsony-Himalájában már rendkívül túlnépesedett, pár évtized alatt új városok születtek, az egykori falvak nagyvárosokká fejlődtek, a beépítettség kritikusan határhoz közelít, a völgyekben már alig van talpalatnyi szabad hely.

Az intenzív legeltetés, az erdők kiirtása és az új termőterületek kialakítása rendkívül erős környezeti terhelést jelent. A Himalája legeldugottabb völgyei-be is utakat építettek, hogy megnyissák a zarándok- és turistatömegek előtt. Az utak égbe meredő szirttek között, szakadékok szélén, vízések közötti hatalmas hajtúkanyarokban kúsznak fel a legmeredekebb lejtőkre, megdöntve az ötezer méteres álomhatárt is.

Az elmúlt években India gazdasági fejlődésével és a velejáró anyagi gyarapodással arányosan egyre több belföldi turista kelhet útra. Százazrek keresik fel Himachal állam népszerű hegyvidéki üdülőhelyét, a

A MÁSODIK LEGMAGASABB ÁTKELŐ

Taglang-hágó, 5328 m, Zanszkár-hegyvonulat. Az utak égbe meredő szirttek között, kopár hegyoldalak lejtőin, szakadékok szélén, hatalmas hajtúkanyarokkal igen magas hegyhátakra is felkúsznak

Beas völgyében fekvő Manalit, amely India egyik legnépszerűbb „honeymoon” célállomása lett. Tömegek indulnak terepjárával a Rohtang-hágóba, amely Manaliból kiindulva ma pár óra alatt elérhető (ám egykor igencsak vad hírvölgy volt), és a majd' négyezer méterével az első hó élményét jelenti India havat sohasem látott milliósok.

A hágóra vezető úton nyáron óriási a tumultus. Az esőtől felázott lejtőkről sárfolyások csúsznak le, és sártengerré változtatják az utat is, amelybe szinte belefulladásnak a gépkocsik. A sorban álló teherautók, terepjárók és autóbuszok lassan araszoltnak a hajtúkanyarokban, elakadt autókat, lezuhant járművekből értékeket mentőket, báméskodókat és nyugati kalandturista kerékpárosokat, valamint az útszélén terelt juhnyájukat kerülgetve. A lassú, akadózó forgalom gyorsítása érdekében néhány éve alagút építésébe kezdtek, amely a Beas-völgyből a ma még csak nyári időszakban elérhető Chandravölgybe (Lahul) vezet majd. A nehéz terepviszonyok miatt az építkezés igen lassan halad, ám mivel ez az

FOTÓ: EXTERRA

BUNDAFELHOZATAL

A Rohtang-hágó (3978 m) elérése a belföldi hindu turisták számára maga a Himalájai Kaland! Erre jelentős kiszolgálóipar is épül: a forró nyárból a hegyi hűvösbe érkezőket például szebbnél szebb, helyben megvásárolható vagy kölcsönözhető bundák várják

út a Pakisztán és Kína felé vezető hadiút is egyben (napjainkban is), a hadsereg várhatóan végére fog járni az ügynek.

Kissé keletebbre, India, Kína és Nepál hármashatárának irányában különösen sok zarándok keresi fel a Gangesz és Jamuna forrásvidékét, ahol a hinduk legszentebb zarándoktemplomai állnak. Az ő szemükben minden folyó szent, de a három világon átívelő Ganga, amelyet Siva isten a saját háján bocsátott le az égből a Földre, valamennyinél szentebb. Hitük szerint annak, aki a Ganga tisztítóvizébe merül, minden bűnét elmosás a szent folyó habjai. Hinduk milliói jönnek megtisztulni, rituális fürdőzők sokasága lepi el a folyót a forrástól a torkolatáig. És ma már nem kell a családtól és a világtól teljesen elfordulni, zsákruhát öltetni és hamut szórni a fejre, ha valaki a Ganga forrásáig épült hindu szentélyekhez, Jamumotri, Gangotri, Kedarnath és Badrinath templomához igyekszik! Óriásplakátok és internetes reklámok csalogatják a

híveket a zarándokhelyekre szervezett utak egyikére. Nyaranta naponta akár 100-200 ezer(!) zarándok is útra kel a négy fő zarándokhely (Char Dam) felé. Őket pedig szállítani kell. A főútvonalakon busszal, teherautóval, gépkocsival, a mellékutakon terepjárókkal, pónikkal, esetleg hordszékeken. És etetni, valamint elszállásolni kell őket. Főleg az olcsó zarándokszállítások iránt nőtt meg a kereslet, így gomba módra szaporodnak az új telepek a szentélyek körül, amelyek felkúsznak a legmeredekebb hegyoldalakra is.

De érkeznek a külföldi turisták is. Amint beköszönt a nyár, és olvadni kezd a hó a Magas-Himalájában, turisták tízezrei indulnak autóbuszokkal, terepjárókkal, gyalogosan és kerékpárral a fő turistacélpontok felé – jóllehet a hónapokig tartó monszunesőzések miatt nem a Gangesz forrásvidéke a legkeresettebb nyári úti cél. Mégis, a Garhwal- és Kumaon-Himalája Delhihez való közelsége, jó megközelíthetősége, az ott emelkedő hat- és hétezer méteres hegyek látványa sok utazót vonz. Főként a hatalmas Gangotri-gleccser, amiből Gaumukhnál (Tehénszáj) kibuggyan a Ganga folyó, amelyet a hinduk szent hegyei ölelnek körül: a Himalája Matterhornjaként is ismert Sivling (6543 m), mely egyben Siva isten teremtoerejének (lingam) a szimbóluma. Ott emelkedik a Meru (6602 m) is, amely az istenek trónját hordozza.

A KATONASÁGRA VÁRVA...

Villámáradás vitte el az Indus-völgyi falu forgalmas hídját

A FORRÁSVIDÉKEN

Kedarnathban, a Gangesz egyik forrásánál a sárral kevert törmelék emberek százait ragadta el és temette be

Égyszakadás, földindulás

Ám éppen a Himalája e jól ismert, vonzó és híres szakasza a legjobban kitétt a nyári monszunesőzéseknek. Júniustól szeptemberig bőséges és hosszan tartó esők söpörnek végig a hegyvidéken, igen gyakran hegyomlásokkal, csuszamlásokkal torlaszolva el az utakat, akár napokra is megbénítva a forgalmat.

2012 szeptemberére. Megtapasztalom, milyen drámai helyzet alakulhat ki az esőzések következtében: az elhúzó monszun többször is rabul ejt a Sutlej és a Gangesz völgyében, pedig ez csak egy átlagos év a csapadék mennyiségét tekintve. A Sutlej völgyében, ahol a Hinduszán–Tibet-főút vezet, Rekong Peo közelében – néhány órával az odaérkezésünk előtt – leomlott a Kinnaur-hegylánc egyik sziklafala, és 3-4 emeletes tömbház-méretű omladékhamult hozott létre, amely teljes szélességében eltorlaszolta az utat. Az autóbusból kiszállva, az így keletkezett omladékhegyen keresztül kellett mászni, hogy átszálljunk az akadály túloldalán várakozó járműre, miközben folytonosan hullott-pergett a magasból a kőtörmelék... És a túloldali jármű (valójában fennrekedt autó) is sok esetben csak néhány kilométert, vagy csak pár száz métert visz, máris ott a következő, csak gyalog átszelhető hegyomlás.

Néhány nappal később Uttarkashi környékén a Gangesz forrásvidéke felé tartva a Bhagirathi folyó völgyében az éjszakai csapadék következtében a lejtőről lecsúszott törmelékhamok állítottak meg. A lejtőről lezúduló víz sok helyen teljesen elmosta az utat. Egy helyen egy alkalmoszerűen kialakuló vízesés szinte tel-

jesen eltüntette az országutat. Gépkocsik hosszú sora várta, hogy a vízesés alatt megrekedt katonai járművet kiszabadítsák, és az ott állomásozó markológépek új nyomvonalat marjanak az instabil völgyoldalban. Végig az egész úton hegycsuszamlások sebhelyei, alámosott és leszakadt partoldalak, megroggyant épületek mutatják a víz mindent elsöprő erejét.

Árvizekhez, cunamikhöz, földrengésekhez, tájfunok pusztításaihoz edződött fülünk talán már észre sem vette azokat a híradásokat, amelyek 2013 júniusában katasztrófális méretű esőzésekről és az azt kísérő természeti csapásokról számoltak be a Garhwal és Kumaon-Himalájából, a Gangesz forrásvidékéről. Pár nap alatt 380 milliméter(!) eső hullott, ötszöröse az átlagosnak. A monszunesők soha nem látott, pusztító

KETTÉSZAKÍTVA – Ahol elpusztultak az utak és a hidak, tízezernyi (a vad körülményekre teljesen felkészületlen) ember rekedt a hegyek között

erejű áradást indítottak el a Gangesz mentén, és az özönvízszerű felhőszakadások nyomán a meredek hegyoldalokban szinte mindenhol megindult a föld. Elpusztultak az utak és a hidak, azonnal tízezernyi (a vad körülményekre teljesen felkészületlen) ember rekedt a hegyek között. Az esőzések után a Gangesz árhulláma holttesteket sodort Haridwarba, ahol a folyó völgykapuja a Hinduszáni-alföldre nyílik.

A víz több tucat stratégiai fontosságú hidat most el, sok száz ház veszett oda, és 6000-nél is többen veszítették életüket. A 2004-es cunami óta ez volt a legsúlyosabb természeti katasztrófa, ami Indiát sújtotta! Az áldozatok legnagyobb számban turisták és hindu zarándokok voltak, akik a monszunos nyári hónapokban a hegyek közé jöttek, hogy felkeressék a szent helyeket. A tragédia legsúlyosabban a Gangesz forrásánál épült zarándoktemplomok körzetét érintette, főként Kedarnathot és Badrinathot, ahol házakat, utakat és ősi templomokat mosott el a víz.

FOTÓK: MATTERSINDIA.COM

A SZENT FOLYÓ ÉS A SZOBOR

Siva (a teremtő és pusztító erő megszemélyesítője a brahmanista világban) ...

... rendületlenül szemléli, hogy a pusztító erők működésbe léptek a Gangesz völgyében

FOTÓK: DIGITALGALLERYINDIA.COM

GYILKOS HEGYI ÁRADAT

A megáradt folyó hidakat, épületeket sodort el, utakat mosott el, emberek ezrei vesztek el az áradatban, vagy temetődtek a sár- és törmelékfolyások alá

GYORS ÚTÉPÍTÉS

Mindenki arra vár, hogy a vízesés alatt megrekedt katonai járművet kiszabadítsák, és az ott állomásozó markológépek új nyomvonalat marjanak az átázott völgyoldalba

FOTÓ: MÓGA JÁNOS

Emberi tényező

A 2013 júniusában a Kumaon-Himalájában kialakult katasztrófa okainak feltárása és elemzése még ma is zajlik, de már közelít a következő monszunszezon... A háttértényezők azonban viszonylag világosak. Számos szakértő szerint a himalájai természeti csapások száma és a pusztítás mértéke a meggondolatlan emberi beavatkozások miatt növekedett meg. Javarást a völgyekben végzett kíméletlen erdőirtások és az építkezések nem megfelelő szabályozása felelős a súlyos károkért. Mindezek ugyanis megbontják, gyengítik a lejtőket, alapvetően megváltoztatják a vízfolyási viszonyokat, és hozzájárulnak a katasztrófaméretű növekedéséhez. Az egyik leglényegesebb mögöttes ok pedig a gyors népességnövekedés és a városiasodás, amely megváltoztatta a hagyományos földhasználatot. A természetes erdőtakaró kiirtása, a földművelés széles körű elterjedése, a növekvő legeltetés együttesen veszélyeztetik a hegyvilágot (és az ott-tartózkodókat).

Emellett nyilvánvalóan a jelenkori klímaingadozás során a monszunban tapasztalható változások is szerephez jutnak: hevesebb és a Himalája láncjaiban mélyebbre (még északabbra) hatoló esőzések alakulnak ki. Kedarnathban az esőzéseket kísérő hirtelen hóolvadás (a gleccserek olvadékvizével kiegészülve) indította el a magasabban fekvő területekről a villámáradatot, amely magával ragadta a korábban lerakott morénát, és a lejtők törmelékanyagával mindezt a településre zúdította. Sok épület ekkor pusztult el, és a sárral kevert törmelék emberek százait ragadta el, temette be.

Jóllehet e problémakört egy ideje már érzékelték a szakemberek, és katasztrófaelölő intézkedések is születtek, de ez a tragédia is hozzájárult ahhoz, hogy a döntéshozók felismerjék a veszély nagyságát és belássák, hogy minden igyekezetük kevésnek bizonyult, mert mégis mozog a föld! ☹